

Logopedisk läs- och skrivutredning och ”Effekten av talsyntes hos personer med lässvårigheter”

Linnea Wallander och Sofia Grunér
Leg. logopedier vid Logopedbyrån Dynamica

info@logopedbyran.se
Tfn. 08-744 40 15
www.logopedbyran.se

Föreläsningens upplägg

- Om Logopedbyrån Dynamica
- Patientlagen 2015
- Hur går en läs- och skrivutredning till?
- Vad händer efter läs- och skrivutredningen?
- Vanliga rekommendationer och tips vid läsning hemma
- Forskningsstudie om talsyntes och läsförståelse/läshastighet
(leg. Logoped Sofia Grunér)
- Frågor!

Logopedbyrån Dynamica

- Avtal med Stockholms Läns Landsting
- **22 mottagningar** runt om i Storstockholm
- **80 logoped** varav cirka hälften arbetar med läs- och skrivutredningar
- **2-8 veckors väntetid**
- Utredningen är **kostnadsfri** för alla under 18 år. 100 kr/besök över 18 år
- **VAB-intyg** kan skrivas (även för barn över 12 års ålder)
- Tar även emot från andra län via Patientlagen 2015

Logopedbyrån Dynamica

Tar emot remisser för:

- Läs- och skriv/dyslexiutredningar (barn och vuxna)
- Språkliga utredningar
- Bedömning och ställningstagande till behandling vid språkstörning, stamning, röstproblematik, afasi, dysartri och dysfagi

Remisser skickas till
önskad mottagning.

Se adresser på
www.logopedbyran.se

Arbetar även med:

- Konsultuppdrag (t.ex. som skollogoped eller på förskolor)
- Konsultationer via vår app
- Föreläsningar om dyslexi, språkstörning, alternativa verktyg och kompensatoriska appar (på skolor, bibliotek eller liknande)

Patientlagen 2015

- Möjliggör för alla att söka öppenvård inom valfritt landsting (t.ex. för läs- och skriv-/dyslexiutredningar)
- Började gälla den 1 januari 2015
- **Samma patientkostnad som för personer i Stockholms län.**
Hemlandstinget (inte t.ex. skolan) faktureras
- **Resa** bekostas av patienten själv
- Mer information?
<http://www.vardgivarguiden.se/>
Sök på "*Patientlagen*"

Hur går en läs- och skrivutredning till?

- **3-4 timmar** inklusive pauser. Kan göras t.ex. kl. 13-17 eller kl. 10-15 (med lunchpaus) om långväga.
- **Bedömning av läsning, skrivning och språklig förmåga** utifrån Nationella riktlinjer för utredning av läs- och skrivsvårigheter
- **Tolk** kan användas vid behov
- Vad innebär en utredning? Dyssepodden:
<http://www.fdb.nu/material/dysseapp/dyssepodden/>

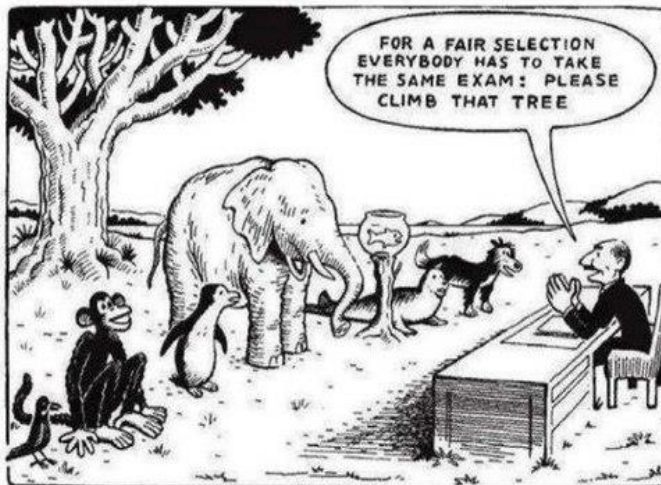
Vad händer efter utredningen?

- Återkoppling till familjen om utredningens resultat
- Återkoppling till skolan (kan erbjudas via Skype/vår app för utomlänspatienter)
 - Kostnadsfria återkopplingar till skola för utomlänspatienter fram till årsskiftet 2017-2018 via vår app
- Utlåtande inklusive rekommendationer skickas till familjen
- Hjälpmedelsutprovning kan erbjudas vid behov. Olika i olika landsting gällande förskrivning.

Kompensatoriska åtgärder vid dyslexi

- Inlästa läromedel
- Alternativa verktyg (t.ex. talsyntes, rättstavningsprogram, ordprediktion, anteckningshjälpmedel osv.)
- Anteckningshjälp (t.ex. fota av tavlan, spela in eller få anteckningar)
- Muntliga prov eller prov med förlängd skrivtid

Everyone is a genius. But if you judge a fish on its ability to climb a tree, it will live its whole life believing that it is stupid.

-A. Einstein

Tips vid läsning hemma

Hellre...

- ... ofta och lite än sällan och mycket!
- ... lite för lätt än lite för svårt!
- ... lite för mycket hjälp än lite för lite!

All läsning räknas och är bra; även läsning på skyltar, mjölkpaket, SMS, korta texter på Internet, serietidningar osv.

Läsning som har ett syfte kan locka extra mycket! Ex: Recept, pysselbeskrivningar, spelregler eller liknande

Läs **tillsammans** och fokusera på **läsförståelsen**

1. Bestäm hur länge ni ska läsa (t.ex. 15 minuter)
2. Läs tillsammans (t.ex. varannat ord/mening/stycke eller i kör)
3. Stanna upp och slå upp/googla okända ord tillsammans!
4. Prata efteråt om vad ni har läst!
5. Beröm!

Nytt!

Möjlighet till konsultation med logoped via videosamtal:

- Handledning rörande läs- och skrivsvårigheter/dyslexi
 - Handledning gällande språkstörning
 - Hjälp med alternativa verktyg
 - Tips och råd gällande kompensatoriska läs- och skrivappar
 - osv. Kom gärna med idéer!
-
- App: "Logopedbyrån Dynamica" App Store och Google Play

UPPSALA
UNIVERSITET

Effekten av talsyntes på textförståelse och läshastighet hos personer med lässvårigheter

Masterarbete i logopedi – 45 hp

VT/HT 2015

Sofia Grunér, leg. logoped

Handledare:

Universitetslektor Martina Hedenius, Uppsala Universitet

Universitetslektor Per Östberg, Karolinska Institutet

UPPSALA
UNIVERSITET

Varför denna studie?

- SBU-rapporten
- Varför används talsynteser inte ännu mer idag?

UPPSALA
UNIVERSITET

Syfte

Att undersöka om en modern talsyntes (TorTalk) kan en effekt på textförståelse och läshastighet hos personer med lässvårigheter

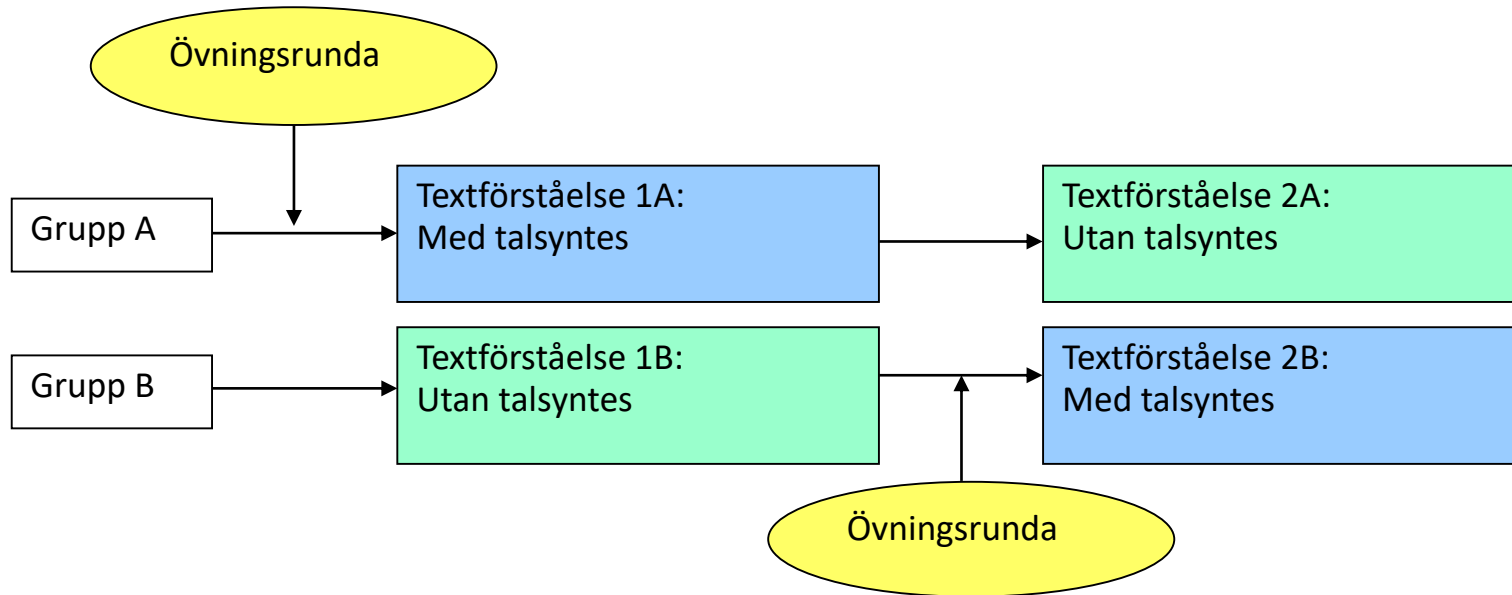
UPPSALA
UNIVERSITET

Metod

- Personer med lässvårigheter från **skolår 3 och uppåt**.
Inbjudan in i samband med läs- och skrivutredningar.
- 17 mars - 23 oktober 2015.
- Alla inbjudna valde att delta. Ingen hoppade av studien.
- En deltagare exkluderades (pga. att denne inte kunde genomföra textförståelsen utan talsyntes).
- **Resultat:** totalt 63 deltagare.
- Slumpvis indelning i Grupp A eller Grupp B.

Procedur

Textförståelse utan talsyntes

Logos 6.0.2 - Läsflyt och läsförståelse

Bisamhället

Tusentals bin gör honung. Druv- och fruktsocker i honungen tas snabbt upp i blodet och ger oss energi. Fruktsockret har också en slemlösande effekt som är bra vid förkylning.

Övningsuppgift 1 av 1

Upprepa senare

Stat

Stäng

Textförståelse med talsyntes

stälse

OCR

Kimbrernas vandring

För cirka 2000 år sedan bodde det ett folk på Jylland i Danmark som kallades kimbrer. Det område de bebodde var inte stort och till slut hade de blivit så många att det inte fanns mat nog till alla. Kimberna bestämde sig därför för att lämna Jylland och se sig om efter nytt land längre söderut i Europa.

Frågor 2 av 2

Övningsuppgift 1 av 1

Upprepa senare Bekräfta svar Stäng

UPPSALA
UNIVERSITET

Koppling till uppmärksamhets- och koncentrationssvårigheter

- Föräldraformulär gällande koncentrations- och uppmärksamhetssvårigheter
- Yngre barn med höga värden gällande koncentrations- och uppmärksamhetssvårigheter > mindre nytta av talsyntesen
- Äldre barn med höga värden gällande koncentrations- och uppmärksamhetssvårigheter > större nytta av talsyntesen

UPPSALA
UNIVERSITET

Resultat - sammanfattning

1. Störst effekt sågs gällande **läshastighet**. Både de äldre och de yngre deltagarna kunde höja sin läshastighet med talsyntes.
2. I denna studie höjde de yngre men inte de äldre deltagarna sin **läsförståelse** med hjälp av talsyntes
3. Vissa deltagare **höjde sin läshastighet mot att sänka sin läsförståelse** (vilket inte var en önskvärd konsekvens)
4. **Koncentrations- och uppmärksamhetssvårigheter**: ett hinder för yngre barn och en underlättande faktor för äldre barn?
5. Upp emot **80 % av deltagarna** tyckte att det var lättare att läsa med talsyntes.

UPPSALA
UNIVERSITET

Och nu då?

Studien är accepterad av tidskriften *Journal of Special Education Technology* så dyker snart upp där!

Hur använda sig av dessa resultat?

- Ge talsyntesen en chans. Win eller win-win situation!
- Hastigheten viktig för förståelsen. Ställ in en bra hastighet.
- Att lära sig hitta strategier för uppmärksamhets- och koncentrationssvårigheter: en viktig faktor?
- Testa att lyssna med talsyntes och utan på likvärdiga texter. Utvärdera!

Mina tankar om framtid/vidare forskning:

- Effekt även för personer utan lässvårigheter?
- Effekt efter en längre träningsperiod?

Tack för att ni har lyssnat!

Linnea Wallander och Sofia Grunér

Leg. Logopedier vid Logopedbyrån Dynamica